

שיקלא וטריא

בבא קמא סא

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דיינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

[עד כאן דף סא עמוד א]

מתניתין

המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה:
השיעורים הבאים הם באש קולחת שדליגה אך נכפפת ובושרת והולכת כל שעה עד מאה מיל.

- רבי אלעזר בן עזריה אומר רואין אותו כאילו הוא באמצע בית כור ר"ל שיש מרחק של 137 אמות, שביט כור היינו ריבוע של 274 אמות על 274 אמות רוחב, וכשהוא נמצא באמצע הריבוע, יש ממנו לכל צד : $274 = 137$.
- ר"א אומר ט"ז אמות כדרך רה"ר.
- רבי עקיבא אומר חמשים אמה.
- ר"ש אומר שלם ישלם המבעיר את הבערה הכל לפי הדליקה:

גמרא

הגמרא הבינה שר"ש מתכוון לומר שאפילו רחוק ממנו הרבה חייב לשלם.
(קושיה) ולית ליה לר"ש שיעורא בדליקה?

והתנן – לגבי כמה אדם צריך להרחיק תנורו או כירתו מהתקרה ומעזיבה של חבירו כדי שלא תעבור דליקה, מכיוון שבני העיר יכולים למחות בו.
(1) לא יעמיד ר"ב אדם תנור בתוך הבית אלא אם כן יש על גבו גובה ד' אמות.
(2) היה מעמידו בעלייה, עד שיהא תחתיו מעזיבה, טיט של סיד על התקרה, שלשה טפחים, ובכירה, שפחותה מתנור ואין מעבירים בתוכה אש גדולה, טפח.
ואם הזיק משלם מה שהזיק.
ר' שמעון אומר לא נאמרו שיעורין הללו אלא שאם הזיק פטור משלם.
(תירוץ) אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא הכל לפי גובה הדליקה כשהאש גדולה קופצת למרחוק.

כיצד ההלכה

אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' שמעון.
וכן אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כר"ש.

מתניתין

- המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו:
א. ר"י אומר משלם מה שבתוכו.
ב. וחכ"א אינו משלם אלא גדיש אם של חטין או אם של שעורין.
- היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו, חייב על הגדי שגם בבעלי חיים חייב בנזקי אש ('או הקמה'), ולגבי עבד פטור ממיתה ותשלומים שהיה לו לברוח.
[גדי בין כפות בין שאינו כפות, חייב לשלם. יש אומרים דווקא כפות אך באינו כפות פטור, שהיה לו לברוח. יש לחלק בזה בין הניח אש ע"ג שורו של חבירו, שאין השור יכול ליטול ממנו שחייב כמבואר לעיל (דף כז), לבין אש סמוך לו שהיה לו לברוח – ולפי זה במקרה השלישי מבארים אף גדי סמוך לו].
- עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו, פטור. פטור על הגדי ועל הגדיש, שחייב מיתה בגלל הריגת העבד וקם ליה בדרכה מיניה, ואפילו בלי התראה שאינו נהרג משום שחייבי מיתות שוגגים פטורים.
- ומודים חכמים לר"י במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים:

מתניתין

עברה (1) גדר שהוא גבוה ד' אמות^{רכ"ב}, או (2) דרך הרבים ט"ז אמות רוחב (נלמדים מעגלות דדגלי מדבר) או (3) נהר פטור:

גמרא

[משנה] (1) גדר – גבוה ד' אמות

(קושיה) והתניא עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות, חייב?
(תירוץ) אמר רב פפא לעולם ד' פטור תנא דידן קא חשיב מלמעלה למטה-
שש אמות, פטור. חמש אמות, פטור, עד ארבע אמות פטור - וסובר שהוא עד ועד בכלל.
תנא ברא מלמטה למעלה קא חשיב-
שתי אמות, חייב. שלש אמות, חייב, עד ארבע אמות חייב - סובר ועד ולא עד בכלל, שארבע אמות פטור.

באיזה שדה דיברה המשנה

- רבא ד' אמות שאמרו דפטור אפילו בשדה קוצים ר"ל אפילו שהשדה מלאה קוצים שנוח לאש לעבור ולדלג על הגדר, מ"מ פטור.
- רב פפא ומשפת קוצים ולמעלה ד' אמות – לדוגמא אם גובה הקוצים של השדה ד' אמות, צריך הגדר להיות ח' אמות.

צורת האש – קולחת או נכפפת

ישנם שני מצבים של האש: א. קולחת, שהאש קולח מתמר ועולה למעלה, ב. נכפפת דהיינו שמחמת הרוח האש הולכת לצדדים, שנוטה לשדה חבירו, ובזה הסיכוי שיזיק יותר גבוה.

להלן יבואר דברי רב ושמואל, וישנה מחלוקת ראשונים אם הם דיברו על הגדר של המשנה (תוס' ורא"ש) וגורסים ברייתא כוונתה דרב מאה אמות ולא מיל [שלא שייך גדר בגובה מיל], או שדיברו על שיעור רוחב של דרך רשות הרבים [רש"י פירוש שני, שכתב נכפפת היינו אש נמוכה שהולכת ונסרכת בעשבים וקסמים שעל גבי הקרקע].

- רב לא שנו^{דפטור} אלא בקולחת, אבל בנכפפת אפילו עד מאה אמה חייב.
- שמואל - מתני' בנכפפת, אבל בקולחת אפי' כל שהוא פטור.
תניא כוונתה דרב-

בד"אבאם עברה גדר, או י"א דרך רשות הרבים, שפטור בקולחת, אבל בנכפפת ועצים מצויין לה, אפילו עד מאה מיל י"ג אמות חייב.
עברה נהר או שלולית שהם רחבים ח' אמות, פטור.
[משנה] (2) דרך הרבים פטור

מאן תנא?

אמר רבא ר"א היא דתנן-

רבי אליעזר אומר שש עשרה אמות כדרך רה"ר.

[משנה] (3) נהר פטור

- רב אמר נהר ממש אע"ג דליכא מיא, בגלל שהוא רחב כדרך הרבים.
- ושמואל אמר אריתא דדלאי יאור קטן שדולים ממנו ומשקה את השדה - אי אית ביה מיא, אין, אבל לית ביה מיא, לא וחייב הואיל ואינו רחב.

דברים המפסיקים בפאה להחשיבם כשני שדות

תנן התם ואלו מפסיקין לפאה:

- הנחל – שיש שני שדות ונחל עמוק מפסיק ביניהם, חייב כל אחד בפאה.
- השלולית - נחלקו בבאורו – כדלהלן:
- א. רב יהודה אמר שמואל מקום שמי גשמים שוללין שם כלומר מתקבצים שם. - כ"ש אמת המים.
- רב ביבי א"ר יוחנן אמת המים שמחלקת שלל לאגפיה^{סביבה}, אבל מקום שמי גשמים שוללין שם, לא מפסקי, דהנהו באגני^{ספלים} דארעא מקרו.
- ודרך היחיד רוחב ארבע אמות.
- ודרך הרבים.

^{רכ"ב} תוספות ד"ה עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות. בגמרא מפרש ארבע אמות משפת קוצים ולמעלה ונראה לר"י דאירי שאין הגדר גבוה מן השלהבת שאם היה גבוה יותר מאי קמפליג בין קולחת לנכפפת מה לי זה ומה לי זה כיון שהגדר גבוה מן השלהבת מה יכולה להזיק אלא ודאי בשאין גבוה מן השלהבת איירי ומיהו כשאין עצי הדליקה [של המזיק] גבוהין מן הגדר איירי שאם היו גבוהין מן הגדר מה מועיל שהגדר גבוה מן הקוצים הרי הוא כאילו היתה המדורה על הגדר אלא כשעצי הדליקה שוים לגדר איירי או נמוכים מן הגדר ועוד נראה דגבוה ד' אמות דקתני אעצי הדליקה קאין [של המזיק] שהגדר גבוה מעצי הדליקה ארבע אמות ורב נית לנקבל את סיכומו 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא סא

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום עליהן (שמערים שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

גמרא

למרות שלמדנו שבדבר טמון אין מחייבים אותו משום אש, אך יש לדון ולומר שהתורה פטרה דווקא במדליק בתוך שלו והלכה האש לתוך של חברו כמו שמשמע בפסוק 'כי תצא אש' כלומר יצא ממקום אחר ובאה ודלקה בגדיש של אחרים, אך במדליק בשל חברו מתחייב^{רב}, ובכך מובן דעת חכמים במשנה שמחלקים בין הדליק אש בבירה לבין הדליק בגדיש.

להלן כיצד רב כהנא מחלק זאת:

א. רב כהנא מחלוקת במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חברו: דר"י מחייב אנזקי טמון באש ורבנן פטרי,

אבל במדליק בתוך של חברו דברי הכל משלם כל מה שבתוכו שאין לו רשות והרי הוא כמאבד בידים.

(קושיה) א"ל רבא אי הכי שאפילו בדברים שאין דרכם להניח מתחייב, ולא משמע כך: אדתני סיפא מודים חכמים לר"י במדליק את הבירה, והיינו בתוך של חברו, שמשלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים, מדוע תלה החיוב מחמת דרך בני אדם,

לפלוג וליתני בדידה ובזה ישנו יותר חידוש שאפילו בדברים שאין דרך להטמינם חייב?

וכך היה לו לכתוב: בד"א במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חברו, אבל מדליק בתוך של חברו דברי הכל משלם כל מה שהיה בתוכו. על כן רבא מבאר את החילוק באופן קצת שונה מרב כהנא, כדלהלן:

ב. רבא^{רב} בתרתי פליגי:

1) פליגי במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חברו בין בכלים שדרך להטמינם בתוכו ובין בכלים שאין הדרך להטמינם - דר"י מחייב אטמון באש ורבנן סברי לא מחייב.

2) ופליגי נמי במדליק בשל חברו -

דר"י סבר משלם כל מה שבתוכו ואפילו ארנקי שאין דרכו בכך.

ורבנן סברי כלים שדרך להטמין בגדיש, כגון מוריגין, קרשים נקובים ובהן יתידות, שדשין בהם את התבואה, וכלי בקר, הוא דמשלם, כלים שאין דרכן להטמין בגדיש, לא משלם.

[עד כאן דף סא עמוד ב]

דר' יהודה מחייב אפי' בארנקי בגדיש ורבנן לא מחייבי אלא במוריגין של חברו שדרכו להניח בגדיש או ארנקי בבית שדרך להניח כל דבר בבתים וטעמיהו יש לפרש דר' יהודה לא פטר בטמון כלל ורבנן במדליק בתוך שלו פטרי כדמשמע קרא כי תצא אש (ומשמע) דאיירי דמדליק בתוך שלו אבל במדליק בתוך של חברו מחייב בדבר שדרכו להטמין דלא אשכחן דפטר ביה קרא טמון ובדבר שאין דרכו פטרי מסברא דלא אבעי ליה לאסוקי אדעתיה שיניח אדם ארנקי בגדיש:

^{רב} לפי ההסבר של הרשב"א והתוס' (ד"ה אלא):

^{רב} תוספות ד"ה אלא אמר רבא בתרתי פליגי [פליגי] במדליק בתוך שלו כו'. דר"י מחייב אפי' ארנקי בגדיש שאין דרך להניח מדנקט מודים חכמים במדליק את הבירה דלכך נקט בירה שרוצה למצוא שיחייבו רבנן אפי' בארנקי כמו ר"י ואי רבי יהודה לא מחייב במדליק בתוך שלו אלא דוקא במוריגין הוה ליה לפלוגי בדידה ולימא דמודים חכמים במדליק גדיש של חברו דחייב במוריגין אלא ודאי מחייב ר"י במדליק בתוך שלו אפי' בארנקי בגדיש ורבנן לא מחייבי אפי' במוריגין דקתני אינו משלם אלא גדיש של חטים כו' ופליגי נמי במדליק בתוך של חברו ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.